

Klutenproject in de Waasland- haven

Kluut - Glenn Vermeersch

Na 7 jaar opvolging van de Kluten in de Waaslandhaven kwamen heel wat vragen naar boven over het verloop van deze populatie. Daarom werd besloten om door middel van kleurringonderzoek deze populatie wat intensiever op te volgen. Dit gebied moet minimaal 350 van de voor Vlaanderen 600 broedparen uit de gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen voor zijn rekening nemen. De huidige populatie schommelt tussen de 150 en 200 broedparen. De laatste jaren neemt ze trouwens licht af. Binnen de havenplanning zijn ze jaarlijks het belangrijkste onderwerp van de vergaderingen van de Werkgroep Strand & Plas in de schoot van de Beheercommissie Natuur Linkerscheldeoever.

Dit bleek meer dan noodzakelijk, alleen al om jaarlijks voldoende habitat (200 ha Strand & Plas) te voorzien in een steeds veranderende haven. Deze 200 ha zijn nodig om te voldoen aan de compensatiedoelstelling voor het Deurganckdok. Uiteindelijk wordt de volledige populatie toegekend aan het nog te ontwikkelen noordelijk gebied waar het netwerk van het gecontroleerde overstromingsgebied in de Doelpolder, het ontpolderde gebied in de Prosper- en Hedwigepolder en het zoetwaterplassengebied in het zuidelijk deel van de Prosperpolder dit zou moeten waarmaken voor deze soort. Aangezien dit geen vanzelfsprekende opdracht wordt, leek het ons aangewezen om enkele parameters die het behoud of de groei van deze populatie bepalen te leren kennen. Wij denken aan de verplaatsingen tijdens het broedseizoen die de aanleiding vormen voor het kleurringonderzoek (cfr. volgende paragraaf), broedsucces, overleving en plaatstrouw van adulte en jonge vogels, levensverwachting en trekgedrag.

Sinds de inrichting van de compensatiegebieden Drijdijck, Putten-West en Doelpolder-Noord stellen we jaarlijks hetzelfde fenomeen vast. Deze gebieden trekken meer dan 100 broedparen aan die meestal synchroon in april tot eileg overgaan om dan half mei pulli te hebben. Hiervan blijft jaarlijks slechts een handvol leven. Een combinatie van predatie, slecht weer, voedselgebrek, ...de precieze oorzaak blijft onbekend. Wanneer deze gebieden op enkele paartjes na verlaten zijn in juni krijgen we een tweede golf van meer dan 100 broedgevallen op de opgespoten terreinen met doorgaans een duidelijk hoger broedsucces. Het is bekend dat Kluten na een mislukt broedgeval de nestplaats steevast verlaten om in een ander gebied een vervolggesel te produceren. Zo kwamen bijvoorbeeld gekleurde vogels

eerst tot broeden in Bretagne om een vervollegselsel te produceren in Nederland. Het lijkt logisch dat deze tweede golf van broedsels in de Waaslandhaven voornamelijk bestaat uit de vroege broeders van de compensatiegebieden die evenwel al eens jongen geproduceerd hebben. Net dit laatste is volgens de literatuur voor deze soort niet vanzelfsprekend. Ook enkele onderzoekers die al langdurige kleuringprojecten uitvoeren in Frankrijk en het Duitse Waddengebied konden dit niet bevestigen.

In de eindtabellen van de monitoring voor de Waaslandhaven gebruiken wij het aantal territoria/broedparen dat gelijktijdig aanwezig is tussen 15 april en 15 mei, deze erna worden als dezelfde vogels beschouwd. We voeren simultaantellingen uit van het volledige gebied, zoals aanbevolen in de handleiding van Sovon voor koloniebroeders en zeldzame vogels. Deze methode impliceert bijvoorbeeld dat van de 68 nesten op de Pompput, binnen de werf van het Deurganckdok, in juni en juli 2009, niet één werd meegeteld gezien deze vestiging later plaatsvond. U begrijpt dat de havenmensen, die enkel de instandhoudingsdoelstellingen voor ogen hebben, dit moeilijk kunnen begrijpen. Het komt er zo immers op neer dat wij het dubbel aantal gebieden nodig hebben voor hetzelfde aantal Kluten en vooral dat de broedgevallen in gebieden die speciaal vrijgehouden worden en waar tientallen broedgevallen plaatsvinden in juni en juli niet opgenomen worden in de tabellen.

Met het kleurringonderzoek zouden we dus in eerste instantie willen nagaan of onze veronderstelling klopt. Indien dit niet zo zou zijn, wil dit immers zeggen dat het totaal aantal broedparen van Kluut in de Waaslandhaven een fractie hoger ligt dan wij aannemen en hiermee gepaard gaand het broedsucces (nog) een stuk lager. Dit broedsucces kan ook aan de hand van gekleurringde vogels eens correct onderzocht worden. Op tellingen van kolonies met zo een 'verlengd' broedseizoen berust immers een te grote onzekerheid. Daarnaast kunnen de gekleurringde vogels aangeven in welke mate de soms grote groep overwinterende Kluten op de Schelde in het grensgebied bestaat uit plaatselijke vogels. De informatie over overleving en plaatstrouw die uit een langlopend kleurringproject komt, zal ons toelaten om een inschatting te maken van de haalbaarheid van een doelpopulatie die uit ruim het dubbele bestaat van het huidig aantal broedparen in de Waaslandhaven.

*Het eiland te Doelpolder Noord is een favoriete broedplaats van de Kluten in het vroege broedseizoen. Hier komen echter zelden jongen groot. 12 mei 2010
Geert Spanoghe*

*Juvenile Kluut uit de Waaslandhaven
te Bretagne op 10 september
François Legall*

Het kleurringen startte in het voorjaar van 2010. De lange koude periode tot in de tweede helft van mei verhinderde ons van het vangen van adulte Kluten op het nest. Voor het eerst in vier jaar was het broedseizoen ook veel korter doordat in juli geen enkel nest meer aanwezig was. De 'laatste' kolonie met eieren, op het eiland van Doelpolder Noord, verdween snel toen de Zwartkopmeeuwen zich hier in juni met hun jongen tussen de nesten van de Kluten begaven. Bovendien was er een 'vroeg' vestiging van 55 broedparen op Putten Plas, een gebied dat de vorige jaren vooral broedparen heeft tijdens de zogenaamde tweede golf. Ook de broedgevallen op het Doeldok en het nieuwe Rietveld Kallo vonden vroeger plaats dan verwacht. Het leek erop dat het einde van de langdurige koude een plotse 'boom' in het broedgegedrag van de Kluten teweeg bracht. Daarnaast moet wel gezegd worden dat een gebied als de Pompput er na dit droge voorjaar niet geschikt bij lag. Concreet werden in 2010 enkel 26 juveniele vogels van een kleurring voorzien: 8 in het Rietveld Kallo, 3 op Putten Plas en 15 op het Doeldok. Eens vliegvlug bleek dat deze vogels, meestal nog in familieverband, alle geschikte gebieden in de Waaslandhaven gebruikten. De vogels van Rietveld Kallo werden gezien in het Groot Rietveld en op de Steenlandpolder, de vogels van Putten Plas en Doeldok pendelden tussen beide gebieden en trokken later ook richting Paardenschor. Vanaf september worden de binnendijkse gebieden verlaten. Doelpolder Noord fungeert dan wel nog als hoogwatervluchtplaats voor de vogels op de slikken. Een van de vogels van Putten Plas werd op 10 september in het zuiden van Bretagne gemeld, in het estuarium van de Vilaine. Onze broedvogels zouden hoofdzakelijk overwinteren in de kustgebieden van Zuidwest-Europa. Mogelijks worden hier deze winter nog een paar van onze Kluten afgelezen.

De gebruikte kleurringen worden steeds op de linkertibia aangebracht. Op de rechtertibia komt een wetenschappelijke ring. De kleurring is wit en heeft een zwarte vierlettercode, beginnend met EA gevolgd door twee andere letters (A, E, H, J, K, L, M, N, P, R, T, U, V, X). Met een zoomlens zijn ze af te lezen tot op 150 meter. Uitkijken en doorgeven aan ondergetekende, het welslagen van een kleurringproject is onlosmakelijk verbonden met de participatie van de vele vrijwilligers in het veld. Waarnemers krijgen per kerende een CV van de door hun waargenomen vogel.

Geert Spanoghe
Geert.spanoghe@inbo.be

*De Pompput op de werf van het
Deurganckdok wordt in 2011 voor
de laatste maal gevrijwaard in het
broedseizoen. In de meeste jaren
vinden in dergelijke gebieden
tientallen broedgevallen van Kluut
plaats in juni of zelfs juli.
Geert Spanoghe*

